

van mieren, die, blijkbaar door de reuk geleid zich naar het moordhol spoeden. Met een betere naam kunnen we de verblijfplaats der mieren moeilijk betitelen, want aan de voet daarvan zien we de mierenlijkjes soms een centimeter hoog opgestapeld. De *Ptilocerus* wacht kalm het bezoek der mieren af, die zich om hem verdringen, het lichaam enigzins omhoog gericht, waardoor het *trichoom* beter onder bereik der mieren komt. Deze laten zich dan ook niet lang noden om flink toe te tasten. Ze halen het trichoom tussen hunne kaken door en belikken het ijverig. De wantsen leveren dan een treffende overeenkomst op met een koetje, dat zich kalm laat melken. Doch dit vreedzame tafereel duurt slechts kort. De versnapering, zo verwillend ter beschikking gesteld, heeft op de mieren een aller noodlottigste uitwerking. Na enige minuten zich te goed te hebben gedaan, beginnen tekenen van verlamming zich te vertonen; de mier krimpt ineen, trekt haar poten aan 't lijf en valt bedwelmd omver. Op dit moment heeft de wants gewacht, om haar schijnheilig masker af te werpen en zich als een arglistige moordnares te ontpoppen. Zonder mededogen slaat zij nu haar voorpoten om het zieltogende lichaam, knelt dit „liefdevol” aan de borst en boort haar krachtige zuigsnuit ergens tussen de naden van het mierenpantser.

Da war's mit ihm geschehn,
Halb zog sie ihn,
Halb sank er hin,
Und ward nicht mehr gesehn.

Na korten tijd is er van het argeloze slachtoffer niets anders over dan het „broze omhulsel”, dat als een uitgeknepen citroen ter zijde wordt geschoven, om voor een volgende ongelukkige plaats te maken. Larven en volwassen wantsen, allen zijn even bedreven in het moordenaars handwerk, dat ons bij het gadeslaan met een gevoel van afkeer vervult. Niet ten onrechte hebben wij dan ook deze booswichten onder de gevaarlijkste van hun klasse gerangschikt. Men moet zich intussen verwonderen over de grote vruchtbaarheid van zulk een mierenkolonie, die zo zwaar geteisterd, zich toch in stand kan houden. Slechts *D. bituberculatus* werd bij *P. ochraceus* aangetroffen; proeven met andere soorten genomen hadden tot resultaat, dat de mieren niet tot de *trichomen* werden toegelaten.

In het geheel zijn ongeveer 14 soorten van het geslacht *Ptilocerus* bekend, daaronder niet minder dan 6 van Java. Ofschoon, met uitzondering van *P. ochraceus*, van hun levenswijze niets bekend is, mag toch uit het bij alle soorten aanwezige *trichoom* de gevolgtrekking gemaakt worden, dat zij zich zonder uitzondering, met mieren voeden.

Buitenzorg, Februari 1915

EDW. JACOBSON.

EEN NEUSHOORNVOGEL (*Anthracoceros albirostris* SHAW).

In de *Tropische Natuur*, jaargang I, blz. 111—112 en 122 werden al eens mededeelingen gedaan over neushoornvogels. Nimmer echter werd nog iets geschreven over een neushoorn in gevangenschap.

Juni j.l. kwam een Inlander met een jongen neushoornvogel aandragen en na lang loven en bieden werd ik voor f 1,50 eigenaar van het meer dood dan levende dier. Jammer genoeg kon ik niet te weten komen, waar hij het beest gevangen had en ik moest mij

tevreden stellen met de mededeeling: „dari goenoeng.” Nooit zag ik tot nu toe in de omgeving van Soekaboemi een dergelijken vogel, zelfs niet op den Gedeh.

In het museum van Buitenzorg was men in het bezit van verscheidene neushoornvogels, die sprekend op mijn exemplaar geleken, maar al deze dieren waren afkomstig van Sumatra en Borneo. Waarschijnlijk zal de *Anthracerus albirostris* dus wel òf moeilijk te verkrijgen zijn òf zeldzaam op Java voorkomen.

De verschillende soorten neushoornvogels moet men in West-Java, tenminste in hoofdzaak zoeken in het middengebergte en wel daar, waar nog zwaar oerbosch gevonden wordt. Op een tocht naar den top van den Salak met een bekend botanicus dwars door het bosch zagen, of liever hoorden, wij verscheidene neushoornvogels vliegen. Heeft men eenmaal een neushoornvogel hooren vliegen, dan vergeet men dit nimmer. In het bekende werk van BREHM wordt het geluid met een voorbij snellenden trein vergeleken. Volgens waarnemingen kan men sommige soorten reeds op een Engelsche mijl afstand hooren vliegen. Soms gelijkt het wel, of er menschen aan het boomen zagen zijn, terwijl het geluid inderdaad veroorzaakt wordt door

een vliëgenden neushoornvogel.

Als oorzaak van het geluid vindt men in dit boek het sterke luchtgehalte van alle beenderen en het bezit van zeer harde slagpennen.

In de „*Vogels van Java*” door Dr. KONINGSBERGEN wordt het geluid anders verklaard. Doordat de onderste vleugeldekveeren het basale gedeelte der slagpennen niet geheel bedekken, wordt de lucht met kracht door de tusschen liggende openingen gedrongen, waardoor dan het eigenaardige geluid zou ontstaan.

Over de wijze van nestelen der neushoornvogels is in de *Tropische Natuur* al eens geschre-

ven. Vele waarnemingen hieromtrent schijnen in Indië nog niet te bestaan. Ik wil dan nu ook slechts mededeelen, hoe mijn neushoornvogel zich in de gevangenis gedraagt.

Den eersten dag at meneer niets dan vleesch; alle andere voedsel werd geweigerd. Het liet zich dus aanzien, dat het vogeltje een dure kostganger zou worden, want een pond kon het met gemak per dag aan; daarbij bleek, dat goudvischjes ook niet versmaad werden, en deze laatste zijn hier ook verre van goedkoop. Nadat ik het beest 4 dagen had, moest ik voor eenige dagen op reis.

Mijn vrouw, die al dadelijk zeer weinig sympathie voor den vogel gevoelde, en wier beurs ganschelijk niet toeliet, iederen dag voor den logé biefstukjes te bestellen, gaf het dier gedurende mijn afwezigheid geen vleesch en na mijn terugkomst at het beest alles, djerok-, pisang-, papaja- en sawo manilla schillen werden in menigte naar binnen gewerkt. Spoedig kreeg het beest dan ook den naam van „het vuilnisvat.”

Een logé, die meer voor planten dan voor dieren voelt, tracteerde het dier eens op brood met mosterd en dit is tot nu toe het eenige voedsel, dat minder in den smaak valt. Een doode rat verdwijnt met huid en haar in zijn keel en schijnt absoluut te verteren, een eindje sigaar, dat een andere logé eens zoo welwillend was hem te geven, viel beter in den smaak en scheen wel verteerbaar te zijn voor zijn maag. Het beest heeft dus een maag, om jaloersch op te worden; van overlading heeft hij nog nooit eenige last gehad.

Eigenaardig is het, dat het beest nooit dorst heeft, zoolang als ik het bezit, heeft het nog nooit gedronken.

Op bijgaande photo's, die $\pm$ 5 maanden na elkaar genomen zijn, ziet men duidelijk, dat de hoorn op den snavel zich langzaam aan het ontwikkelen is. Jonge neushoornvogels van deze soort tenminste schijnen dus in hun jeugd geen hoorn te bezitten en die pas later te krijgen. In het museum te Buitenzorg bezit men van deze soort gehoornde en ongehoornde exemplaren, dit verschil is dus waarschijnlijk toe te schrijven aan een verschil in leeftijd.

Kwaadaardig, zooals men wel eens leest, dat neushoornvogels zijn, is mijn exemplaar absoluut niet. Kuikentjes, die nu en dan eens door zijn hok wandelen, laat hij ongemoeid, ook al is de honger groot.

Geluid, dat bestaat uit een roep: kèk, kèk, wordt alleen gemaakt, wanneer het dier angstig is.

Vermakelijk is het, wanneer het beest op den grond tracht te loopen; dit gaat zeer onbeholpen en bestaat meer uit eigenaardige springbewegingen, waarbij op het geheele loopbeen gesteund wordt.

In de natuur komen de dieren dan ook waarschijnlijk weinig op den grond.

In Assam is waargenomen, dat de *Anthrocercus convexus* (misschien synoniem met *albirostris*?) levende visschen eet, die hij zelf vangt.

Hoe het mogelijk is, dat een dergelijke logge vogel nog in staat is, visschen te vangen, is mij een raadsel, want voor deze prestatie is het natuurlijk noodig, dat hij zich op den grond beweegt.

Ten slotte, bij de photo nog even een beschrijving.

De kop, hals, rug, borst, bovenste staartveeren en slagpennen, behalve de uiteinden, zijn zwart, onderste staartveeren en het uiteinde der bovenste, evenals het uiteinde der slagpennen, en verder de buik, zijn wit.

G. O. J.

Soekaboemi, Febr. 1915.

EEN PAAR WENKEN VOOR HET PRAEPAREREN VAN RUPSEN EN POPPEN.

Meer en meer ziet men tegenwoordig verzamelingen van insecten, waarin behalve de volwassen dieren ook de larven worden bewaard. Het praepareren van de volwassen dieren is betrekkelijk gemakkelijk en bekend genoeg, dat van de ontwikkelingstoestanden minder. Vroeger conserveerde men rupsen op de volgende wijze. De dieren werden eerst gedood, daarna met een potlood of glasstaafje van kop tot aan het achtereinde uitgerold, tot alleen het vel overbleef. Dit werd dan opgeblazen en tegelijkertijd door hitte gedroogd. Bij sommige rupsen gaat het prachtig, bij andere in het geheel niet. Een methode, die vooral in de laatste jaren meer wordt toegepast, is de volgende.